İkinci Dünya Müharibəsinin qaranlıq sınaqlarında doğan qəhrəmanlıq

VƏTƏNPƏRVƏRLİK, CƏSARƏT VƏ İNSAN LƏYAQƏTİNİN CANLI TƏCƏSSÜMÜ

XX əsrin ən qanlı və dağıdıcı müharibəsi olan İkinci Dünya Müharibəsi bəşəriyyət tarixində silinməz izlər buraxaraq insanlığın taleyini kökündən dəyişdi. 1939-cu ildə başlamış bu ümumdünya müharibəsi, 1941-ci ildə faşist Almaniyasının Sovet İttifaqı torpaqlarına hücumu ilə daha da ağırlaşdı. Azərbaycandan minlərlə gənc bu müqəddəs döyüşə qatıldı və vətən müdafiəsində igidlik nümunələri göstərdi. Bu müharibə təkcə ərazi uğrunda yox, azadlıq, ədalət və insanlığa hörmət uğrunda gedən ölüm-dirim savaşı idi.

Hər bir əsgər öz cəsarəti ilə tarixə imza atdı, ancaq onlar arasında taleyi və qəhrəmanlığı ilə xalqının qürur mənbəyinə çevrilənlər də vardı. Belə qəhrəmanlardan biri də Azərbaycan torpağının yetirməsi, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş, Abbas Şahbaz oğlu Quliyev idi.

Abbas Şahbaz oğlu Quliyev Azərbaycan xalqının yetişdirdiyi igid döyüşçülərdən və Böyük Vətən müharibəsi illərində göstərdiyi şücaətlə Sovet İttifaqı Qəhrəmanı adına layiq görülmüş qəhrəmanlardan biridir. Onun həyatı yalnız bir hərbçinin taleyi deyil, həm də Vətən uğrunda canını əsirgəməyən Azərbaycan övladlarının fədakarlıq tarixinin parlaq nümunəsidir.

Abbas Şahbaz oğlu Quliyev 15 sentyabr 1916-cı ildə Naxçıvan MR-in Babək rayonunun Şəkərabad kəndində Azərbaycanın sadə, zəhmətkeş ailələrindən birində dünyaya gəlib. Uşaqlıq illəri çətin dövrlərə təsadüf etsə də, o, erkən yaşlarından zəhmətə alışıb, iradəli və vətənpərvər ruhda böyüyüb. Hələ gənc yaşlarından hərbi xidmətə maraq göstərməsi və nizam-intizamlı xarakteri onun gələcək taleyini müəyyən edən əsas xüsusiyyətlərdən biri olub.

Uşaqlıqdan çalışqan və vətənpərvər ruhla böyüyən Abbas ali təhsil alaraq pedaqoji məktəbi bitirib və qısa müddət Naxçıvan Dövlət Dram Teatrında aktyor kimi fəaliyyət göstərib.

İkinci Dünya müharibəsi başlananda o, minlərlə vətənpərvər gənclə birlikdə səfərbər olunaraq ordu sıralarına qatılıb. 1942-ci ildə topçular məktəbini bitirib ön cəbhəyə yollanıb və burada həyatını qorxu bilmədən Vətənin müdafiəsinə həsr edib. Müharibə illəri onun həyatında ən ağır, eyni zamanda ən şərəfli mərhələ oldu. Ön cəbhədə döyüşmək, daim ölüm təhlükəsi ilə üz-üzə qalmaq hər bir əsgər üçün böyük sınaq idi. Lakin Abbas Quliyev bu sınaqlardan qorxmayan, əksinə, döyüş yoldaşlarına nümunə olan igid döyüşçü kimi tanındı.

O, döyüş tapşırıqlarını yerinə yetirərkən yüksək hərbi peşəkarlıq, soyuqqanlılıq və vətənə sonsuz sədaqət nümayiş etdirib. Abbas Quliyev ağır döyüş şəraitində belə geri çəkilməyib, əsgər yoldaşlarını ruhlandıraraq düşmən mövqelərinin ələ keçirilməsində həlledici rol oynayıb. Onun göstərdiyi qəhrəmanlıq nümunəsi təkcə bir döyüş epizodu ilə məhdudlaşmayıb, sistemli və davamlı rəşadətin təzahürü olub.

O, iştirak etdiyi döyüşlərdə cəsarəti, çevik qərar vermək bacarığı və düşmən qarşısında sarsılmaz iradəsi ilə seçilib. Ən çətin anlarda geri çəkilməyən, tapşırığı sonadək yerinə yetirməyə çalışan döyüşçü kimi komandirlərin etimadını qazanıb. Müharibə tarixində onun adı xüsusilə riskli əməliyyatlarda göstərdiyi igidliklə yadda qalıb. O, dəfələrlə həyatını təhlükəyə ataraq döyüş yoldaşlarını xilas edib, strateji mövqelərin tutulmasında mühüm rol oynayıb.

Abbas Quliyev ön cəbhədə döyüşərək yalnız bir əsgər kimi deyil, lider və qəhrəman kimi də fərqlənib. O, Bryansk, "Mərkəz" və 1-ci Belorusiya cəbhələrində ağır döyüşlərdə iştirak edib. Abbas Quliyev Oryol, Poltava, Donbas kimi strateji vacib bölgələrdə düşmənlə üz-üzə gəlib və Dnepr çayı uğrunda döyüşlərdə igidlik göstərib.

Cəsur komandir Poltava torpağında misilsiz döyüş rəşadəti, dönməz iradəsi və hərbi bacarığı ilə şöhrət qazanıb.

1944-cü ilin avqustunda komandir Abbas Quliyevin qoşunu Visla çayı uğrunda gedən qanlı döyüşlərdə vacib bir hərbi tapşırığı yerinə yetirib. Visla çayı sahəsində düşmənin müdafiə xəttini yarmaq üçün aparılan hücum əməliyyatları zamanı Abbas Quliyev öz topçu batareyasını bacarıqla idarə edərək qarşı tərəfin əks hücumlardan geri çəkilməsinə imkan verməyib. Bu igidliyi nəticəsində qoşun bir çox strateji mövqeləri ələ keçirməyi bacarıb və düşmənin hücumlarının qarşısı alınıb.

Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Abbas Quliyev Varşavanın azad olunmasında göstərdiyi igidlik nəticəsində qvardiya kapitanı rütbəsinə qədər yüksəlib. O, 1945-ci ilin martında Almaniyanın Noyştetin şəhəri yaxınlığındakı döyüşlərdə ağır yaralanıb və müalicə aldıqdan sonra həmin ilin avqustunda I dərəcəli Vətən Müharibəsi əlili kimi ordu sıralarından tərxis olunub.

Abbas Quliyevin göstərdiyi bu misilsiz şücaət və igidlik yüksək qiymətləndirilərək o, 1945-ci il 21 fevral tarixində Sovet İttifaqı Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə "Sovet İttifaqı Qəhrəmanı" adına layiq görülüb. Bu ad Sovet İttifaqının ən yüksək fəxri adlarından biri idi və yalnız xüsusi qəhrəmanlıq göstərmiş döyüşçülərə verilirdi. Bu mükafat yalnız şəxsi şücaətin deyil, həm də yüksək mənəvi keyfiyyətlərin, vətənə sədaqətin və xalqına xidmətin rəmzi idi. Abbas Quliyev bu ada layiq görülməklə Azərbaycan xalqının qəhrəmanlıq salnaməsində özünə əbədi yer qazanıb.

Cəsur döyüşçü eyni zamanda Lenin ordeni, I dərəcəli Vətən Müharibəsi ordeni, Aleksandr Nevski ordeni, Qırmızı Bayraq ordeni və "Qızıl Ulduz" medalı ilə təltif edilib.

Müharibədən sonrakı dövrdə onun həyatı sülh quruculuğu ilə bağlı olub. O, qazandığı şan-şöhrətə baxmayaraq, sadəliyini qoruyan, xalq arasında hörmətlə qarşılanan insan kimi tanınırdı. Qəhrəmanlıq onun üçün yalnız keçmişin xatirəsi deyildi - o, bu adı şərəflə daşıyır, gənc nəslə vətənpərvərlik, mərdlik və sədaqət nümunəsi göstərirdi.

Beləliklə, Abbas Quliyev yalnız döyüş meydanında deyil, həmçinin müharibədən sonra da cəmiyyət üçün faydalı işlər görüb. 1945-ci ildən yenidən Naxçıvan Dövlət Dram Teatrına qayıdaraq direktor vəzifəsində çalışıb. 1946-1958-ci illərdə Maarif Nazirinin müavini, Ali Sovetin Rəyasət Heyətinin katibi kimi yüksək vəzifələrdə çalışıb. Daha sonra Naxçıvan şəhər İcraiyyə Komitəsinin sədri kimi fəaliyyət göstərib. Əmək fəaliyyətinə və ictimai xidmətlərinə görə o, ittifaq əhəmiyyətli təqaüdçü statusu ilə təltif olunub. IV, IX və X çağırışlarda Naxçıvan MSSR Ali Sovetinin deputatı seçilib. Abbas Quliyevin həyat yolu müharibə meydanından mədəniyyət sahəsinə, dövlət idarəçiliyinə qədərki geniş bir spektri əhatə edir. O, həm igid döyüşçü, həm də məsuliyyətli vətəndaş kimi Azərbaycan tarixində əbədi iz buraxıb.

Abbas Quliyev 30 dekabr 1998-ci ildə vəfat edib. Lakin cəsur, qorxmaz, vətənpərvər Azərbaycan oğlunun adı, igidliyi və qəhrəmanlığı tarixdə əbədi qalıb. Onun həyatı bizə göstərir ki, Vətənə sədaqət yalnız şüarlarda deyil, əməldə və fədakarlıqda öz əksini tapır.

Abbas Quliyev kimi qəhrəmanlar, birdəfəlik deyil, bütün nəsillər üçün vətənpərvərlik və qürur nümunəsidir. Onların mərdliyi və fədakarlığı bizə azadlıq, birlik və milli şüur kimi dəyərlərin əhəmiyyətini daha yaxşı anlamağa kömək edir.

Abbas Quliyevin həyatı bir daha sübut edir ki, tarix təkcə böyük sərkərdələrin deyil, sadə insanların fədakarlığı ilə yazılır. Onun taleyi Azərbaycanın müharibə illərində göstərdiyi böyük qurbanların, xalqın azadlıq və ədalət uğrunda mübarizəsinin simvoludur. Bu gün onun adı hörmətlə yad edilir, xatirəsi qədirbilən xalqın yaddaşında yaşayır.

Beləliklə, Abbas Şahbaz oğlu Quliyev yalnız bir hərbi qəhrəman deyil, həm də vətənpərvərlik, cəsarət və insan ləyaqətinin canlı təcəssümüdür. Onun həyat yolu bizə öyrədir ki, Vətən sevgisi insanı ən çətin sınaqlardan belə qalib çıxara bilər. Qəhrəmanların xatirəsi isə yalnız tarix kitablarında deyil, xalqın qəlbində yaşadıqca əbədidir.

Nuranə NƏCƏFOVA
Azərbaycan Hərb Tarixi Muzeyinin tədqiqatçı-elmi işçisi